

FRANCESC MELCION

Entre intel·ligència artificial i emergència climàtica

JAUME CLARET

Les humanitats van sorgir com un camp de recerca alternatiu al fins aleshores dominant àmbit teològic, i van esdevenir centrals amb el Renaixement i van allargar el seu prestigi –i decadència– fins a l'actual hegemonia tecnocientífica. Aquest declivi ha generat profuses i grans lamentacions, però escàs pensament propositiu. Entre les comptades excepcions destaca amb llum pròpia Rosi Braidotti (Latisana, 1954), directora del Centre per les Humanitats de la Universitat d'Utrecht. Aquesta filòsofa, italiana de naixement i australiana

d'adopció, ha il·luminat des de la teoria feminista la crisi humanística i, com li demanaven els seus mestres francesos (Foucault, Deleuze i Irigaray), ha conjugat els canvis metodològics amb els conceptuals.

Braidotti comença problematitzant l'objecte de la disciplina. No només perquè sovint sota el genèric *ésser humà* s'hi amagava en realitat un home blanc, occidental, heterosexual i benestant, sinó també perquè l'evolució tecnològica, identitària, genètica i mediambiental ens hauria abocat a un posthumanisme on cal incorporar les aportacions crítiques de les darreres dècades (feminisme, postcolonialisme, ecologisme, etc.) i aixoplugar-hi tota

Rosi Braidotti
Coneixement posthumà

CONEIXEMENT POSTHUMÀ
ROSI BRAIDOTTI
ARCÀDIA
TRADUCCIÓ D'ANNA LLISTERRI
320 PÀG. / 20 €

mena d'organismes, materials tecnològics i mixtos. En fred, el concepte sobta i, com reconeix la mateixa filòsofa, pot arribar a ser elusiu “perquè és molt innovador o marcadament estrany”. I aquí rau una de les principals dificultats d'un llibre tan suggerent com difícil a estones: “Com expressar això en un llenguatge que segueixi sent accessible a la majoria de gent i representar-ho en esquemes teòrics adients?”

Formar per transformar

Per mirar d'aterrar-ho, *Coneixement posthumà* ens enfronta a l'actual present d'incertesa on es dibuixa, per una banda, la quarta revolució industrial protagonitzada per la

intel·ligència artificial i la robotització i, per l'altra, l'anomenada sisena gran extinció com a resultat de l'emergència climàtica. Aquests pròxims horitzons generen eufòria en alguns i terror en molts altres, segons si ens centrem en les possibilitats o les amenaces de transformacions concretes com la biogenètica, l'erosió de les llibertats, les polaritzacions socials i econòmiques i el caos mediambiental.

Rosi Braidotti ens convida a defugir el nihilisme, l'individualisme consumista i la xenofòbia tot cercant aliances, connexions transversals i converses difícils sobre les coses que ens inquieten. En primer lloc, aposta per construir un nou nosaltres definit com un “nosaltres” que no som-tots-el-mateix-però-que-estem-junts-en-aquesta-convergència i que hauria de ser el protagonista d'aquest posthumanisme. En segon lloc, denuncia la privatització de la recerca i el seu biaix tecnocientífic i hi contraposa unes humanitats “que estiguin disposades a canviar, a entrar en territoris desconeguts i convertir-se en posthumanitats”, superant fins i tot l'actual duopoli de moda de les humanitats mediambientals i digitals.

I, finalment, ens convida a “tractar realment els no-humans com a col·laboradors en el coneixement”. Aquesta última crida integradora més enllà d'espècies, regnes i materialitats conviu amb una voluntat per vincular tot el potencial humà possible. Això es concreta tant en l'extensió de l'educació al llarg de tota la vida “per formar l'antiga classe treballadora d'una economia que ja no existeix”, com en l'impuls de “plans d'estudis experimentals d'avantguarda per als joves d'avui, relacionats digitalment i sense ànim de lucre”. En altres paraules, formar per transformar en tots els extrems de l'escala educativa i a tots els col·lectius, inclosos els avui marginats refugiats i immigrants –demà potser escassos i revaloritzats–, perquè “són un gran recurs intel·lectual i cultural que s'hauria d'aprofitar millor”. ♦♦

El vitalisme arriscat de Pep Rosanes-Creus

VÍCTOR OBIOLS

L'editor i home de lletres Jesús Aumatell, de qui ens cal esperar un nou *Homenot* per part de l'escriptor que algun dia prengui el relleu de Josep Pla, autèntic activista de la poesia, creador de la mítica Emboscada, osonec il·lustre, està dedicant molts esforços, de fa anys, a posar en coneixement tota l'obra de Pep Rosanes-Creus, poeta de Manlleu resident a l'Esquirol. Fent coincidir l'inici de la publicació del primer volum del dietari (*Llibreta borda*, 1980-1981), ens ofereix també *Zero*, poemes escrits entre 1998 i 2002. Són d'abans del cicle escrit arran de la mort de Rosa Solé, majoritàriament aplegats a *La Rosa pòstuma* (2004). Al web de l'editor hi trobem una introducció acurada al llibre, on hi diu: “L'autor sembla voler evitar –o, si més no, dificultar– que el lector s'endinsi en la seva profunditat simbòlica. Aquest joc refor-

ça la intencionalitat autodenigratòria del llibre: presentar l'autor (i per tant el discurs mateix) com quelcom vulgar, mesquí o fins i tot miserable, aspectes que el zero ja expressa simbòlicament”.

Efectivament, ja des del títol mateix podem fer aquesta interpretació: el zero pot ser a l'esquerra (autodenigració) o a la dreta (multiplicació del valor), és un cercle (un cicle), un principi i un final, una cosa insignificant, una qualificació acadèmica. Segons Aumatell hi ha també un altre element a subratllar: “... en aquest aspecte cal relacionar-ho amb la recepció de l'obra rosanesiana per part d'una determinada crítica: recordem que algú va publicar una ressenya a un dels seus llibres amb el títol de «No presentat»; ara, irònicament, ell mateix es posa un «zero»”.

En el primer poema (*Mèxic*) evoca un film americà (segons el comentari minuciós d'Aumatell es tracta de *Revenge*, del 1990). La paradoxa és

ZERO
PEP ROSANES-CREUS
JESÚS AUMATELL
EDITOR
76 PÀG. / 6 €

que d'una mala pel·lícula en fa un bon poema, no dolent, com ell assevera, amb la postil·la moral ferrateriana: l'assumpció de fracassos ordinaris no ens ha de fer necessàriament dolents. Comparant aquest volum amb la juvenília que vaig prologar (*Trempar la veu*, 2016), hom observa que l'escriptura ha agafat nervi amb el temps, s'ha fet implacable i no està per brocs: la sintaxi s'enrigideix i tendeix cap a un estil abrupte i telegràfic: hi ha una contundència sense miraments (*Tant sentit com en un full blanc*). La lúcida urgència comunicativa supera els “lírics excessos”. Ho comprovem al poema *La pàgina blanca*: no hi ha res a embellir. I, tanmateix, que bella la cruel realitat versificada! Implacable també amb la hipocresia i la frivolitat de certa societat literària (*Cervesa i billar*). En els poemes següents, on s'evoca una galeria de personatges, hi podem rastrejar la seva poètica: Oscar Wilde, Salvat Papasseit, Dorothy Parker,

Sándor Márai, Joan Vinyoli, P.P. Sololini, Jacqueline Dupré (artistes amb estigma, i Dupré, com Rosanes, víctima de l'esclerosi múltiple). La inventiva trencadora de l'expressió gramatical creant locucions adjectivals insòlites (“etern pensant-se gosat”), pronominalitzacions inòides, o, per exemple, “el cos Kavafis”, substantiu assimilat al nom del poeta, conjugacions impossibles que descriuen el caos o la relativitat del temps cronològic, recursos al·literatius, com en l'escriuidor poema del Salvat tuberculós: “Inconsistent com la fulla, un gos / que plany l'os i que udo-la, rabiós. / No pas res més que l'udol extingit”. La complexitat d'un discurs estil·litzat peculiarment, a la manera expressionista, i deliberadament antiretòric, provocarà més d'un dos escarfalla d'algun mestretites, però això no ens ha de fer patir. Rosanes no menteix, perquè no es menteix, quan diu: “La pell no la salva ni déu / ni cap tragner de paraules”. ♦♦